



گزارش کارشناسی درباره:
«طرح نحوه تشکیل و فعالیت تشکل‌های صنفی - تخصصی»
(اعاده شده از شورای نگهبان ۳)

مشخصات طرح

مخصوص صحن علنی

مقدمه

دوره یازدهم - سال سوم

شماره ثبت:

۶۷۵

شماره چاپ:

تاریخ چاپ:

تهیه و تدوین:

محمد صالحی

ناظر علمی:

احمد حکیم‌جوادی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۸۶۰۲-۱

تاریخ انتشار:

۱۴۰۱/۱۰/۴

طرح «نحوه تشکیل و فعالیت تشکل‌های صنفی - تخصصی» به شماره ثبت ۶۷۵ در تاریخ ۱۴۰۰/۷/۲۰ اعلام وصول شده و پس از بررسی به صورت دوشوری در کمیسیون امور داخلی کشور و شوراها در نهایت در تاریخ ۱۴۰۱/۵/۵ به تصویب مجلس رسید. مصوبه مذکور پس از ارسال به شورای نگهبان در مرحله اول با ایرادات و ابهاماتی از سوی شورای محترم نگهبان مواجه گردید. مجلس در راستای رفع ایرادات و ابهامات شورای نگهبان، طرح مذکور را با اصلاحاتی به تصویب رساند و پس از ارسال به شورای نگهبان، این مصوبه مجدد با ابهام شورای نگهبان به شماره ۱۰۲/۳۳۶۰۶ مورخ ۱۴۰۱/۸/۱۷ مواجه شد (مرحله دوم). در راستای رفع ابهام این شورا، مجلس شورای اسلامی مورخ ۱۴۰۱/۱۰/۱۷ مصوبه سابق خود را اصلاح کرد. باین حال شورای نگهبان در مرحله سوم، بر مصوبه اخیر مجلس مبنی بر اصلاح تبصره «۱» ماده (۱۵) طرح مذکور، یک ایراد و دو ابهام را مطرح کرده است.^۱ در این گزارش به بررسی ایرادات شورای نگهبان و نحوه اصلاح مصوبه توسط کمیسیون امور داخلی کشور و شوراها جهت رفع آن خواهیم پرداخت.

تبیین ایراد و ابهامات شورای نگهبان

۱. بند «۱» اظهار نظر شورای نگهبان: مغایرت با بند «۱۰» اصل سوم قانون اساسی

شورای نگهبان در خصوص تبصره «۱» ماده (۱۵) مصوبه^۲ بیان کرده است که «اطلاق صدر تبصره ماده (۱۵) نسبت به مواردی که با توجه به موضوع و شرایط، رسیدگی به آنها از جهت تخلف، قبل از رسیدگی قضایی لازم است، مغایر بند «۱۰» اصل سوم قانون اساسی شناخته شد.» در واقع مراد از این ایراد آن است که ابتدا باید کارگروه رفتار ارتكابی را رسیدگی کند و سپس در صورتی که این رفتار را دارای وصف مجرمانه تشخیص دهد، آن را به مراجع قضایی ارجاع دهد. در غیر این صورت، اگر کارگروه تشخیص دهد که این رفتار صرفاً دارای ماهیت تخلف است، باید رسیدگی را تا صدور رأی ادامه دهد. در نتیجه پیشنهاد می‌گردد که در تبصره مذکور، به صلاحیت کارگروه در تشخیص رفتار ارتكابی از حیث عنوان مجرمانه یا متخلفانه تصریح گردد.

۱. اظهار نظر شورای نگهبان به شماره ۱۰۲/۳۴۰۶۸ مورخ ۱۴۰۱/۰۹/۰۷.

۲. در بندهای «الف»، «ب» و «پ» صرفاً پس از محکومیت قطعی از سوی مراجع قضایی، کارگروه، صلاحیت رسیدگی به جهات تخلف را خواهد داشت. اقدامات کارگروه که نافی حکم قطعی براءت باشد بلااثر است.



۲. بند «۲» اظهار نظر شورای نگهبان: ابهام در صلاحیت کارگروه در صورت صدور حکم برائت

شورای نگهبان در بند دوم اظهار نظر خود بیان می‌دارد که «حکم مذکور در تبصره ماده (۱۵) از این جهت که آیا در صورت صدور حکم برائت، کارگروه می‌تواند به جهات تخلف رسیدگی کند یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد». با این توضیح که در مواردی که مراجع قضایی به یکی از جرائم مذکور در بندهای «الف» تا «پ» رسیدگی کرده و به دلایلی همچون عدم احراز قصد یا علم مرتکب، حکم برائت صادر کرده‌اند؛ اما صلاحیت کارگروه در مواردی که وقوع تخلف به سببی همچون تقصیر مرتکب مسلم است، ابهام دارد. به عبارت بهتر عدم وقوع جرم الزاماً به معنای عدم ارتکاب تخلف نیست و کارگروه باید در این قبیل موارد صلاحیت رسیدگی داشته باشد. لذا پیشنهاد می‌شود که کارگروه در مواردی که دادگاه حکم برائت صادر کرده است؛ صلاحیت رسیدگی به جهات تخلف را داشته باشد.

گفتنی است که در این خصوص باید به قاعده «منع مجازات مضاعف نسبت به یک رفتار ارتكابی» توجه داشت. در واقع نمی‌توان شخصی را به علت ارتکاب یک رفتار، دو بار مجازات نمود و یک مجازات را دادگاه و مجازات دیگری را کارگروه به عنوان مرجع شبه قضایی اعمال کند. از این رو در صورت صدور حکم به مجازات از سوی مراجع قضایی نباید کارگروه صلاحیت رسیدگی مجدد به آن رفتار را داشته باشد.

۳. بند «۳» اظهار نظر شورای نگهبان: ابهام در بلاثر بودن اقدامات نافی حکم قطعی برائت

شورای نگهبان در بند سوم اظهار نظر خود بیان داشته است که «مقصود از بلاثر بودن اقدامات نافی حکم قطعی برائت در تبصره ماده (۱۵) از این جهت که اقدامات انجام شده قبل از صدور حکم برائت را نیز شامل می‌شود یا تنها به آثار و اقدامات بعد از حکم برائت اشاره می‌کند، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد». توضیح آنکه ممکن است کارگروه قبل از صدور حکم مراجع قضایی، رأی مبنی بر تخلف صادر و در نتیجه متخلف را مجازات نماید. سپس مراجع قضایی حکم به برائت دهند. با توجه به تبصره مذکور، روشن نیست که آیا باید رأی کارگروه اجرا شود یا خیر. همچنین با عنایت به فروض فوق، اگر رأی کارگروه قبل از رأی مراجع قضایی اجرایی شده باشد؛ آثار و نتایج آن چگونه خواهد شد. به نظر می‌رسد با اصلاحات انجام شده در راستای رفع ابهام بند دوم، این ابهام نیز مرتفع خواهد شد.

مصوبه کمیسیون جهت رفع ایراد و ابهام شورای نگهبان

در راستای رفع ایراد شورای نگهبان، تبصره ۱- به شرح زیر اصلاح شد:

«تبصره ۱- هرگاه رفتار ارتكابی عنوان یکی از جرائم مندرج در قوانین را نیز داشته باشد، کارگروه مکلف است ضمن رسیدگی به تخلف و صدور رأی، مراتب را برای رسیدگی به اصل جرم به مراجع قضایی صالح ارسال نماید. رای مراجع قضایی مانع از رسیدگی و صدور رای کارگروه نیست. مراجع قضایی مکلفند آرا و تصمیمات قضایی خود را به کارگروه ارسال نمایند. چنانچه تصمیم مراجع قضایی مبنی بر منع تعقیب یا برائت باشد، کارگروه باید مجدداً به موضوع رسیدگی و حسب مورد تصمیم مقتضی را اتخاذ نمایند.»

نتیجه‌گیری

با عنایت به اینکه شورای نگهبان این مصوبه را واجد ایراد و ابهام شناخته است، اصلاحات ذیل در تبصره «۱» ماده (۱۵) «طرح نحوه تشکیل و فعالیت تشکلهای صنفی-تخصصی»، اصلاحات صورت گرفته توسط کمیسیون تصویب آن مورد پیشنهاد می‌باشد.

شماره ماده	موافق	مخالف	ارجاع به کمیسیون
تبصره (۱) ماده (۱۵)	✓		

شماره ماده	موضوع	موافق	مخالف	ارجاع به کمیسیون	اظهاری نظر کارشناسی	متن اصلاحی
تبصره (۱) از ماده (۱۵)	تبصره ۱- هرگاه رفتار ارتكایی عنوان یکی از جرائم مندرج در قوانین را نیز داشته باشد، کارگروه مکلف است ضمن رسیدگی به تخلف و صدور رأی، مراتب را برای رسیدگی به اصل جرم به مراجع قضائی صالح ارسال نماید. رای مراجع قضائی مانع از رسیدگی و صدور رای کارگروه نیست. مراجع قضائی مکلفند آراء و تصمیمات قضائی خود را به کارگروه ارسال نمایند. چنانچه تصمیم مراجع قضائی مبنی بر منع تعقیب یا برائت باشد، کارگروه باید مجدداً به موضوع رسیدگی و حسب مورد تصمیم مقتضی را اتخاذ نمایند.»	✓			موضوع کمیسیون رافع ایراد و ابهامات شورای نگهبان است.	